

vyschchikh medychnykh zakladiv [Formation of the system of knowledge about x-ray radiation in students of higher medical institutions]. Kherson.

6. Stadnichenko, S.M., Filonenko, N.Iu., Dubynskyi, O.H. (2018) *Funktsii modeliuвання shchodo navchannia biofizytsi u informatytsi maibutnikh farmatsevtiv* [Functions of modeling of teaching of biophysics and informatics of future pharmacists]. Kropyvnytskyi.

7. Stoliarenko, O.V., Stoliarenko, O.V. (2015) *Modeliuвання pedahohichnoi diialnosti u pidhotovtsi fakhivtsia: navchalno-metodychnyi posibnyk* [Modeling of pedagogical activity in specialist training: a teaching manual]. Vinnytsia.

8. Sukhovirska, L.P., Lunhol, O.M., Zadorozhna, O.V. (2019) *Systemy virtualnykh laboratornykh robit z biofizyky yak zasoby realizatsii pryntsyphu profesiinoi spriamovanosti navchannia studentiv* [Systems virtual laboratory work in biophysics as a means of implementing the principle of professional orientation student training].

9. Khomutenko, M.V., Sadovyi, M.I., Tryfonova, O.M. (2017) *Kompiuterne modeliuвання*

protseviv v yadernomu yadri [Computer simulation of processes in the nuclear nucleus].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СТАДНІЧЕНКО Світлана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, старший викладач кафедри медико-біологічної фізики та інформатики ДЗ «Дніпропетровська медична академія».

Наукові інтереси: методика навчання (фізика та медична біофізика).

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

STADNICHENKO Svitlana Mykolaivna – candidate of pedagogical sciences, associate professor, senior lecturer of department of medical biophysics and informatics of the SE «Dnipropetrovsk Medical Academy».

Circle of research interests: methodology of teaching (physics and medical biophysics).

Стаття надійшла до редакції 26.11.2019 р.

УДК378.147.091,33-027.22:612/613.2

DOI: 10.36550/2415-7988-2019-1-183-162-165

ЦАРЕНКО Ірина Леонтіївна –

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності

Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0720-4650>

e-mail: irina.tsarenkof@gmail.com

БОГОМАЗ-НАЗАРОВА Сніжана Миколаївна –

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності

Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6138-746X>

email: snegokb@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ «ОСНОВИ ФІЗІОЛОГІЇ ТА ГІГІЄНИ ХАРЧУВАННЯ»

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Особливість сучасної освіти полягає у тому, що вона повинна відповідати запитам суспільства, сприяти всебічному розвитку кожної особистості для її успішного майбутнього. Постійне зростання обсягу інформації, яку необхідно усвідомлювати, засвоїти та використовувати на практиці, сприяє індивідуальному розвитку особистості, її здібностей, мислення, задоволення пізнавальних запитів і потреб. Водночас, ідеї, теорії, технології постійно трансформуються, змінюються і застарівають. Таким чином, обсяг знань, які отримали студенти під час навчання, стає замалим і потребує постійного оновлення професійних знань та готовності до майбутніх змін упродовж життя. Сучасна система освіти вимагає переміщення акценту зі змісту навчання (того, що вивчають) на результат (якими компетентностями повинен володіти студент, що він буде знати і як зможе застосовувати набуті знання у майбутній професійній діяльності).

Отже, освітній процес у педагогічному закладі вищої освіти (ЗВО) має забезпечити професійну підготовку студентів і вирішувати завдання забезпечення людини «конкурентоспроможною професією», компетентного, готового до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проведений аналіз науково-педагогічної літератури свідчить, що проблема компетентності ґрунтовно досліджена в роботах С.У. Гончаренко, О.М. Дахіна, Б.Д. Ельконіна, А.К. Маркова та ін. Сучасні підходи до проблеми компетентності досліджуються у наукових працях А.В. Василюка, О.В. Овчарука. Питанням професійної підготовки на основі компетентнісного підходу присвячено праці В.М. Аніщенко, Н.М. Бібік, М.П. Васильєвої, Н.В. Демєтьєва А.М. Михайличенко, О.В. Овчарук та ін. Визначення ключових компетентностей висвітлюється у наукових працях І.А. Зимньої,

Е.Г. Исламгалієва, Г.К. Селевко, П.І. Третьякова, Т.І. Шамова та ін.

В основному під таким кутом зору розглядається компетентність у працях І.Ф. Ісаєва, І.А. Зязюна, О.Є. Ломакіна, В.В. Нестерова, І.П. Підласого, В.А. Сластьоніна, В.М. Ягупова та ін. Зокрема, у вітчизняній педагогічній науці активно розробляються «еталонні моделі компетентності» [7] та «комплекс професійних компетентностей» підготовки майбутніх фахівців у вищих закладах освіти [3]. На особливу увагу заслуговує нещодавно розроблена «концепція компетентності» як провідна ідея для сучасної національної системи освіти, суть якої полягає в тому, що «...система освіти тільки тоді може вважатися ефективною, коли її результатом буде компетентна особистість, котра володіє не тільки знаннями, моральними якостями, але й уміє адекватно діяти у відповідних ситуаціях, застосовуючи здобуті знання і беручи на себе відповідальність за дану діяльність» [2].

Мета статті – на основі аналізу науково-педагогічної літератури та інформаційних джерел визначити стан проблеми формування професійних компетентностей у студентів при вивченні курсу «Основи фізіології та гігієни харчування».

Виклад основного матеріалу дослідження.

Впровадження нових вітчизняних стандартів вищої освіти на основі компетентнісного підходу та освітніх програм, які висвітлюють результати освітнього процесу шляхом визначення компетентностей, на думку науковців, повинна забезпечити їх порівнянність із європейськими освітніми системами; зміцнення позицій вищої освіти України в загальноєвропейському освітньому просторі; підвищити адаптованість випускників педагогічних ЗВО до майбутньої професійної діяльності [4].

Характеризуючи професіоналізм фахівця сьогодні все частіше використовується поняття «професійна компетентність». На думку Н.П. Волкової, професійна компетентність, професіоналізм передбачають наявність професійних знань (суспільних, психолого-педагогічних, предметних, прикладних умінь та навичок). Особливостями професійних знань є їх комплексність, натхненність [2].

У вирішенні проблеми формування професійних компетентностей студентів в процесі вивчення фахових дисциплін значну роль відіграють відбір педагогічних технологій, методів, засобів та форм організації освітнього процесу. Впровадження інноваційних освітніх технологій у сучасну педагогічну практику дозволяє обирати відповідні до цілей та задач діяльності, враховуючі специфіку обраної професії, освітніх потреб студента та професійної компетентності педагога. В умовах сучасного суспільства педагогу необхідно вибрати такі методи, засоби та форми організації освітнього процесу, які будуть найбільш ефективні і, відповідно, сприятимуть досягненню високих результатів у навчанні та оптимальній організації

діяльності студентів під час вивчення курсу «Основи фізіології та гігієни харчування» [3].

Таким чином, компетентнісний підхід спрямований на підготовку майбутніх педагогів полягає в набутті та розвитку у студентів під час навчання набору ключових, загальногалузевих та предметних компетентностей, які визначають його успішну професійну діяльність. Компетентності включають професійні знання та уміння, що характеризують кваліфікацію, такі якості як ініціативність, співпраця, здатність до роботи в колективі, комунікативні здібності, уміння вчитися, оцінювати, логічно мислити, відбирати і використовувати відомості [5].

Аналіз наукової літератури свідчить, що психологи і педагоги, які досліджують проблему формування професійної компетентності, визначають її як складне, інтегроване особистісне утворення, яке має багато складових. Водночас, професійна компетентність вчителя технологій розглядається як інтегративна якість, здатність, що не може бути обмежена лише наявністю певного обсягу знань, умінь і навичок. Професійна компетентність передбачає такі особистісні якості, які зможуть забезпечити можливість знайти й відібрати необхідні знання, способи дій в певній ситуації тощо.

Поняття компетентності містить не лише когнітивний і операційний складник, але й мотиваційний, етичний, соціальний та поведінковий, які надають йому особистісного характеру відповідно до якостей конкретної людини. Це дає можливість зробити висновок, що формування особистості майбутнього вчителя у педагогічному ЗВО повинно відбуватися на основі особистісно-орієнтованого підходу, оскільки саме такий підхід дозволяє майбутньому фахівцю саморозвиватися у професійній діяльності відповідно до вимог сучасного ринку праці [6].

На думку науковців, професійний саморозвиток, як основа самовдосконалення, складається з двох компонентів: зовнішніх умов, що створюються певними обставинами, позиціями і внутрішніми здібностями, які передбачають наявність потреби до оновлення, розвитку, самопізнання, розуміння своїх дій, цілей, засобів. Важливою умовою професійно-особистісного зростання вважається система ставлення людини до себе як до професіонала, до своєї праці, до змін у процесі професійної діяльності, до світу загалом [8].

Отже, сучасній освітній галузі потрібен такий фахівець, який здатний максимально використовувати свій потенціал, мобільність, проявляти гнучкість, конкурентоспроможність та професійну компетентність.

Особливість формування професійних компетентностей у студентів при вивченні курсу «Основи фізіології та гігієни харчування» полягає в тому, що у майбутніх учителів технологій повинні бути сформовані всі відповідні професійні компетентності, зокрема здоров'язбережувальна. Ці компетентності дають змогу бути впевненими у

власних можливостях, адже від цього залежить конкурентоздатність майбутнього висококваліфікованого фахівця та освітнього закладу в цілому, в якому він буде здійснювати власну професійну діяльність. Разом з цим, студенти, які мають найвищий рівень засвоєння навчальної дисципліни «Основи фізіології та гігієни харчування» здатні до узагальнення та переносу встановлених закономірностей на нові явища.

Доцільно зазначити, що процес сформованості компетентностей у майбутніх учителів трудового навчання та технологій є багатоступінчастим, тобто таким, що містить:

- оцінку рівня сформованості компетентності викладачем;
- самооцінку студента;
- обговорення результатів і комплекс заходів щодо усунення недоліків.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи фізіології та гігієни харчування» є формування у студентів системи знань щодо впливу їжі та її компонентів на функціонування основних фізіологічних систем організму людини.

Робочою навчальною програмою передбачається, що здоров'язбережувальна компетентність студентів активно формується під час опанування теми: «Фізіолого-гігієнічні основи харчування різних вікових і професійних груп населення». Зокрема, на практичних заняттях з цієї дисципліни майбутні вчителі розробляють раціони лікувально-профілактичного харчування для різних вікових груп населення та набувають знань і вмінь щодо особливостей розробки раціонів дієтичного харчування.

У таблиці 1 наведено приклад розробки раціону харчування для людей, які страждають на шлункові захворювання. Таблиця містить назву страви, порційну кількість та розрахункову енергетичну цінність продуктів харчування.

Таким чином, для формування здоров'язбережувальної компетентності, студентам потрібно чітко розуміти: як закладається та зберігається здоров'я; причини його погіршення; залежність стану здоров'я від різних чинників, зокрема від якості харчування та впливу навколишнього середовища [1].

Таблиця 1

Дієтичний стіл № 1 (при гострих захворюваннях шлунку)

№п/п	День тижня	Назва страви	Кількість,г	Енергетична цінність, ккал	
1	Понеділок	1-й сніданок:			
		яйця в мішечок	200	314	
		2-й сніданок:			
		знежирений кефір	100	30	
		вівсяне печиво	100	874	
		обід:			
		суп зі шпинатом та картоплею	400	224	
		сухарики	100	404	
		фруктове пюре	300	210,84	
		підвечірок:			
		крем суп із броколі з вершками	350	311,5	
		відвар шипшини	200	35,2	
		сухарики	200	808	
		вечеря:			
рисова молочна каша	300	291			
Всього:			2600	3427,54	

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, зазначене дає підстави вважати, що якісна підготовка майбутніх вчителів технологій перетворюється на стратегічну мету, реалізація якої має бути в центрі уваги суспільства та пріоритетним напрямом розвитку освітньої галузі, оскільки від рівня сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутнього педагога залежить рівень здоров'я та культури здорового способу життя кожного учня.

Подальші наукові розробки доцільно спрямувати на оновлення дидактичного комплексу навчальної дисципліни «Основи фізіології та гігієни харчування» з урахуванням результатів сучасних наукових досліджень в галузі дієтології та харчової промисловості.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бойченко Т. Навчити головного. Формування здоров'яформувальної та здоров'язбережувальної компетентності учнівської молоді / Т. Бойченко // Профтехосвіта. – 2009. – № 1. – С. 40–43.
2. Волкова Н.П. Педагогіка: посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н.П. Волкова. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – 576 с.
3. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність. / І.А. Зязюн. – К. : Вища школа, 2004. – 422 с.
4. Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу / Н. Мусис; [пер. з англійської]. – К. : «К. І. С.», 2005. – 466 с.
5. Овчарук О.В. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти / Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – С. 6–15.

6. Професійна етика вчителя: час і вимоги / за ред. Б.М. Жебровського, Л.М. Ващенко. – К. : Ірпінь, 2000. – 257 с.

7. Пляка Л.В. Професійна компетентність як фактор формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців / Л.В. Пляка, В.О. Тюріна: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції [«Молодіжна політика: проблеми і перспективи»], (Дрогобич, 15-16 травня 2009 р.). – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. Івана Франка, 2009. – С. 135-137.

8. Татаренко І. Компетентність – вимога сучасності / І. Татаренко // Світло: науково-метод. інф. пізн.-освіт. часопис. – 1996. – № 1. – С. 57.

REFERENCES

1. Boychenko T. (2009). *Navchyty golovnoho. Formuvannja zdorov'jaformuval'noji ta zdorov'jazberezhuvaj'noji kompetentnosti uchniv's'koi molodi* [To teach the main. Formation of health-forming and health-saving competence of student youth].

2. Volkova, N.P. (2002). *Pedahohika: posibnyk dlya studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv* [Pedagogy: a guide for university students]. Kyiv.

3. Zyazyun, I.A. (2004). *Pedahohichna maysternist* [Pedagogical skills]. Kyiv.

4. Musys, N. (2005). *Use pro spil'ni polityky Yevropeyskoho Soyuzu* [All about common policies of the European Union]. Kyiv.

5. Ovcharuk, O.V. (2004). *Rozvytok kompetentnisnogo pidkhodu: stratehichni oriyentiry mizhnarodnoyi spilnoty* [Developing a Competent Approach: Strategic Guidelines for the International Community]. Kyiv.

6. Zhebrovskyy, V.M. & Vashchenko, L. M. (2000). *Profesijna etyka vchytelya: chas i vymohy* [Professional ethics of the teacher: time and requirements]. Kyiv: Irpin.

7. Plyaka, L. V., & Tyurina, V.O. (2009). *Profesijna kompetentnist yak faktor formuvannja konkurentospromozhnosti maybutnikh fakhivtsiv* [Professional

competence as a factor in the formation of future specialists' competitiveness]. Drohobych.

8. Tatarenko, I. (1996). *Kompetentnist – vymoha suchasnosti* [Competence the requirement of the present].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЦАРЕНКО Ірина Леонтіївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: теорія і методика професійної освіти.

БОГОМАЗ-НАЗАРОВА Сніжана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: теорія і методика технологічної та професійної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

TSARENKO Irina Leontyevna - candidate of pedagogical sciences, senior lecturer in theory and methodology of technological training, safety and life safety of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Circle of research interests: theory and methods of professional education.

BOGOMAZ-NAZAROVA Snezhana Nikolaevna - candidate of pedagogical sciences, senior lecturer in theory and methodology of technological training, safety and life safety of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Circle of research interests: theory and methodology of technological and vocational education.

Стаття надійшла до редакції 24.11.2019 р.

УДК 378.147.002.2

DOI: 10.36550/2415-7988-2019-1-183-165-169

ЧУБАР Василь Васильович –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5342-3547>

e-mail: vchubar@meta.ua

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ
СТАРШОКЛАСНИКІВ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Соціально-економічні процеси, які відбуваються в Україні ставлять нові завдання перед загальноосвітніми навчальними закладами з удосконалення підготовки молодого покоління до трудової діяльності в умовах інноваційного виробництва. Відповідно до цього, державні органи України розробили нормативні документи щодо удосконалення навчання підростаючого покоління [1; 2; 8; 9 та ін.]. Науковці та педагоги-практики ведуть пошуки прогресивних технологій навчання

щодо формуванню в учнів соціально важливих компетентностей, володіння якими забезпечить їм оптимальну адаптацію щодо трудової діяльності в умовах сучасного інноваційного виробництва. Однак, щодо їхнього формування у роботі навчальних закладів ще наявні суттєві недоліки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Психологічні аспекти проблеми особистісно-орієнтованого навчання досліджували К. Абульханова-Славська, О. Асмолов, Г. Балл, І. Бех, В. Давидов, В. Моляко, А. Петровський,